22.02.2019
№ 37-3635/19

Президенту України
Порошенку П.О.
вул. Банкова, 11,
м. Київ,
01220

22.02.2019
№ 37-3634/19

Голові Національного банку України
Смолію Я.В.
вул. Інститутська, 9,
м. Київ,
01601

22.02.2019
№ 37-3633/19

Голові Верховної Ради України
Парубію А.В.
вул. М. Грушевського, 5,
м. Київ,
01008

22.02.2019
№ 37-3632/19

Секретарю Ради національної безпеки і оборони України
Турчинову О.В.
вул. вул. Петра Болбочана, 8,
м. Київ,
01601

22.02.2019
№ 37-3631/19

Прем'єр-міністру України
Гройсману В.Б.
вул. М. Грушевського, 12/2,
м. Київ,
01008

22.02.2019
№ 37-3630/19

Генеральному прокурору України
Луценку Ю.В.
вул. Різницька, 13/15,
м. Київ,
01601

22.02.2019
№ 37-3629/19

Голові Служби безпеки України
Грицаку В.С.
вул. Володимирська, 33,
м. Київ,
01601

22.02.2019
№ 37-3628/19

**Голові Верховного Суду
України
Данішевській В.І.
вул. П. Орлика, 8,
м. Київ,
01043**

22.02.2019
№ 37-3627/19

**Міністру внутрішніх справ
України
Авакову А.Б.
вул. Академіка Богомольця, 10,
м. Київ,
01601**

22.02.2019
№ 37-3626/19

**Першому заступнику Голови
Комітету Верховної Ради
України з питань фінансової
політки і банківської діяльності
Довбенку М.В.
вул. М. Грушевського, 5,
м. Київ, 01008**

Щодо листа ГО «Спілка вкладників
АТ «Дельта Банк»

До Фонду гарантування вкладів фізичних осіб (далі – Фонд) надійшов лист ГО «Спілка вкладників АТ «Дельта Банк» від 18.02.2019 № 18-02/1, до якого додано підписи 1 670 вкладників АТ «Дельта Банк», АТ «Фінанси і кредит» та АТ «Банк «Михайлівський». У зазначеному листі вкладники звертаються за допомогою у поверненні їх коштів з неплатоспроможних банків. Враховуючи те, що підняті у листі питання та запропоновані вкладниками шляхи їх вирішення виходять за межі компетенції Фонду, направляємо копію зазначеного листа для реагування, оскільки, на нашу думку, вони заслуговують на розгляд на найвищому державному рівні.

Перш за все, вважаємо за необхідне відзначити, що Фонд поділяє занепокоєння вкладників, сума заощаджень яких перевищувала гарантований розмір відшкодування (наразі їх чисельність складає близько 130 тис. осіб у більш, ніж 90 банках, переданих Фонду протягом 2013 – 2018 років, а заборгованість перед ними станом на 01.02.2019 складає близько 35,7 млрд. грн.). Незважаючи на зусилля Фонду щодо реалізації активів неплатоспроможних банків на прозорих відкритих торгах та за ринковою вартістю, ліквідаційної маси переважної більшості банків, що знаходяться під управлінням Фонду, реально недостатньо для погашення кредиторських вимог таких вкладників, як кредиторів четвертої черги, про що Фонд неодноразово інформував у різний спосіб вищих посадових осіб Держави та громадськість.

При цьому, Фонд як кредитор третьої черги уже здійснив виплату коштів вкладникам неплатоспроможних банків в межах гарантованого розміру відшкодування у сумі близько 89 млрд. грн. З метою забезпечення зазначених виплат Фондом здійснювались запозичення з Державного бюджету України у вигляді кредиту (Міністерство фінансів України обмінювало ОВДП на векселі Фонду), заборгованість за якими становить 59,6 млрд. грн. Додатково, Фонд до 2031 року має сплатити відсотки за обслуговування боргу у розмірі 80 млрд. грн. (вартість запозичень до 12,5% річних).

Зазначена вище ситуація з погашенням кредиторських вимог виникла з різних причин, далеко не всі з яких носять об'єктивний характер. Зокрема, на нашу думку, важливо акцентувати увагу на таких причинах.

Якість активів, що формують ліквідаційну масу банків, які знаходяться під управлінням Фонду, є низькою, кредитні портфелі банків або є проблемними, або взагалі не обслуговуються. Так, станом на 01.02.2019 загальна балансова вартість активів банків, що знаходяться під управлінням Фонду, складає близько 540 млрд. грн., (у тому числі нараховані під час тимчасової адміністрації та ліквідації відсотки складають 143,1 млрд. грн.) в той же час їх загальна оціночна вартість – 93,6 млрд. грн., що становить всього 17,4% від балансової.

Слід зазначити, що подібна ситуація значною мірою зумовлена масовим виведенням активів з банків ще до їх віднесення до категорії неплатоспроможних, часто безпосередньо перед прийняттям відповідного рішення з боку Національного банку України. Однак, уже і протягом процедури ліквідації якість активів таких банків продовжує стрімко погіршуватися, зокрема через сумнівні судові рішення, дії (бездіяльність) правоохоронних органів, нотаріусів, державних реєстраторів, державних та приватних виконавців тощо.

Водночас, як власне і зазначено у листі ГО «Спілка вкладників АТ «Дельта Банк», ситуація ускладнюється і тим, що найбільш ліквідне майно банків, які виводяться Фондом з ринку, знаходиться у заставі Національного банку України за кредитами рефінансування і, як наслідок, такі вимоги погашаються позачергово відповідно до закону. Станом на 01.02.2019 заборгованість неплатоспроможних банків перед Національним банком України складає близько 49,2 млрд грн. (на момент введення тимчасової адміністрації у банки сума заборгованості перед НБУ становила 59,7 млрд. грн.), а оціночна вартість майна банків, що виступає забезпеченням її повернення, складає 23,2 млрд. грн. Так, в ПАТ «КБ «НАДРА» 92% активів знаходяться в заставі за кредитами рефінансування, наданими Національним банком України.

Однією з ключових проблем, яка негативно впливає на якість кредитного портфелю банків, що знаходяться під управлінням Фонду, є штучне банкрутство юридичних осіб – позичальників банків.

Так, наприклад, найбільш резонансними є:

АТ «БАНК «ТАВРИКА» – 18 банкрутств юридичних осіб на 4,4 млрд. грн. (із 5,05 млрд. грн. загального кредитного портфелю юридичних осіб банку. При цьому, 97% від суми кредитного портфелю юридичних осіб видано фірмам власника банку);

АТ «ДЕЛЬТА БАНК» – 55 осіб на 11,5 млрд. грн. (із 40,09 млрд. грн. загального кредитного портфелю юридичних осіб банку);

ПАТ «БАНК ФОРУМ» – 226 осіб на 5,9 млрд. грн. (із 10,54 млрд. грн. загального кредитного портфелю юридичних осіб банку);

АТ «БАНК «ФІНАНСИ ТА КРЕДИТ» – 73 особи на суму 7,2 млрд. грн. (із 31,21 млрд. грн. загального кредитного портфелю юридичних осіб банку);

ПАТ «КБ «НАДРА» – 831 особа на суму 8,9 млрд. грн. (із 10,97 млрд. грн. загального кредитного портфелю юридичних осіб банку).

По-друге, акціонери, великі кредитори і вкладники банків, що знаходяться під управлінням Фонду, оскаржують у судових органах рішення Національного банку України щодо віднесення банків до категорії неплатоспроможних, запровадження тимчасової адміністрації, відкликання банківської ліцензії та ліквідацію банків. На сьогодні, в судових органах різних рівнів перебуває 25 позовів по 23 банках із зазначеного питання. В той же час, Фондом уже було здійснено виплат гарантованого відшкодування по зазначеній групі банків на загальну суму 38,6 млрд. грн., а загальна балансова вартість активів цих банків сягає 232,7 млрд. грн. По десяти позовах цієї категорії уже прийняті рішення, що набули законної сили. Наразі Верховним Судом розглядається 7 справ, по одній з яких вже винесено остаточне рішення на користь позивачів.

Так, 5 лютого 2019 року Велика Палата Верховного Суду своєю постановою ухвалила рішення, яким, по суті, визнала неправомірним віднесення ПАТ «ЗЛАТОБАНК» до категорії неплатоспроможних. При цьому, Фонд вже виплатив відшкодування вкладникам цього банку близько 825 млн. грн., а загальна сума акцептованих кредиторських вимог банку сягає 6,9 млрд грн. За таких обставин повернення коштів Фонду та решті кредиторів є неможливим, а сам банк, по суті, опинився поза правовим полем.

Ще по одному банку, по якому було прийняте суперечливе рішення суду щодо неправомірності виведення його з ринку – ПАТ «УКРІНБАНК», Фонд виплатив вкладникам 1,8 млрд. грн., а загальна сума акцептованих вимог кредиторів становить більше 3 млрд. грн. На сьогодні, попри те, що крапку у судових процесах не поставлено, представники власників, ведуть активну роботу зі стягнення заборгованості з позичальників банку і абсолютно безконтрольно, на свій розсуд розпоряджаються активами банку.

У той же час, міжнародна практика та безпосередньо європейське законодавство, забезпечуючи конституційне право акціонерів на оскарження рішень регулятора, передбачає, що судові органи за такими справами можуть прийняти рішення виключно про відшкодування шкоди акціонерам, що унеможливлює скасування відповідних рішень регулятора.

По-третє, правоохоронні органи не забезпечують належне розслідування кримінальних правопорушень, зокрема щодо штучного банкрутства юридичних осіб – позичальників банків, виведення коштів шляхом розміщення на

кореспондентських рахунках в іноземних банках (Meinl Bank AG, BANK FRICK AND CO.AG, East-West United S.A., BANK WINTER & CO.AC), відчуження активів банків по заниженій (неринковій) ціні або через механізми кредитування, розкрадання коштів акціонерами та топ-менеджерами.

Так, Фондом було подано до правоохоронних органів 5 468 заяв про вчинення кримінальних правопорушень на загальну суму 403,5 млрд. грн., з яких 428 заяв до власників та топ-менеджерів неплатоспроможних банків на загальну суму 203,6 млрд. грн., у тому числі за статтею 218[1] Кримінального кодексу України (доведення до неплатоспроможності) – 81 на загальну суму 91,3 млрд. грн.

Однак, станом на 01.02.2019 тільки 32 провадження дійшло до суду, з яких по 12 – на суму 414,4 тис. грн. винесено обвинувальні вироки.

В цілому, стан розгляду поданих Фондом заяв наведено в таблиці:

Стан розгляду заяви	Кількість	Частка, %	Сума (тис грн)	Частка,%	МВС	Прокуратура	СБУ	ДФС	НАБУ
Внесено в ЄРДР, з них	2821	52	291 439 484	72	2381	279	31	121	8
Слідство триває	*2352*	*83*	*248 453 106*	*85*	*1982*	*226*	*27*	*108*	*8*
Оголошено про підозру	*26*	*1*	*23 677 488*	*8*	*8*	*15*	*1*	*2*	*0*
Спрямовано до суду	*32*	*1*	*2 814 011*	*1*	*21*	*4*	*3*	*4*	*0*
Закрито провадження	*399*	*14*	*16 080 469*	*6*	*359*	*33*	*0*	*7*	*0*
Вирок виправдальний	*0*	*0*	*0*	*0*	*0*	*0*	*0*	*0*	*0*
Вирок обвинувальний	*12*	*0*	*414 411*	*0*	*11*	*1*	*0*	*0*	*0*
Відмовлено у внесені в ЄРДР	1367	25	24 423 174	6	1249	61	1	53	3
Внесено в ЖЄО	131	2	9 388 868	2	113	13	1	3	1
Відповідь не надійшла	1149	21	78 280 770	19	962	126	17	41	0
Всього	5 468	100	403 532 295		4 705	479	50	218	12

Неоднаразові звернення Фонду до Генеральної прокуратури України, Міністерства внутрішніх справ України, Національної поліції України щодо проведення спільних зустрічей для обговорення питань взаємодії, збору доказів, необхідних для проведення досудового розслідування, встановлення винних осіб та з інших питань переважно залишаються поза увагою.

По-четверте, протягом останніх двох років Фондом проводиться 17 комплексних аналізів неплатоспроможності («forensic audit») банків, що знаходяться під управлінням Фонду, з метою пошуку активів та винних осіб, зібрання доказової бази тощо.

З метою стягнення заподіяної банкам шкоди Фондом було пред’явлено позови до 594 пов’язаних із 31 неплатоспроможним банком фізичних осіб на загальну суму 66,4 млрд. грн. Однак, на жаль, ця робота поки що не дала належного результату і залишається лише сподіватися, що за цими позовами не

буде відмовлено по аналогії з цивільними позовами до власників істотної участі, які були ініційовані Фондом у попередні роки.

По-п'яте, нагальними проблемами, які зумовлюють непогашення кредиторських вимог залишаються сумнівні судові рішення, тривале невиконання рішень судів органами державної виконавчої служби та перешкоджання державними реєстраторами стягненню заборгованості з позичальників шляхом внесення до відповідних реєстрів інформації без передбачених законом підстав.

Так, численними рішеннями судових органів забороняється реалізація активів банків, що перебувають під управлінням Фонду. Окремими рішеннями судів заборонено посадовим особам Фонду та Національного банку України приймати рішення щодо ліквідації банків які перебувають у процедурі тимчасової адміністрації (зокрема, майже 4 роки триває процедура тимчасової адміністрації ПАТ «КБ «ФІНАНСОВА ІНІЦІАТИВА»). Існують також численні випадки, коли позичальники банків за допомогою судових рішень виводять з-під забезпечення майно, яке перебувало в заставі банку.

Всього на цей момент юридичними службами Фонду та неплатоспроможних банків ведеться 44,9 тис. судових процесів на загальну суму 192,9 млд. грн. При цьому, у переважній більшості процесів по великих активах (більше 10 млн. грн.) завдання Фонду по захисту державних інтересів та прав кредиторів перетворюється у надскладне завдання, часто з непередбачуваними результатами та наслідками.

На виконанні в органах державної виконавчої служби перебуває понад 75,6 тис. виконавчих проваджень, за якими стягненню на користь банків, що знаходяться в управлінні Фонду, підлягають кошти на суму більше 152,9 млрд. грн. Однак, реальне надходження коштів за результатами виконавчих проваджень коливаються в межах статистичної похибки.

Трапляються непоодинокі випадки проведення державними реєстраторами реєстраційних дій без передбачених законодавством підстав.

Так, наприкінці 2018 року у АТ «ВТБ БАНК» виявлено втрату права власності на 46 одиниць нерухомості, оціночною вартістю понад 150 млн. грн. у м. Дніпро. При з'ясуванні обставин встановлено, що вже після запровадження в цьому банку тимчасової адміністрації, їх було перереєстровано на нового власника державним реєстратором Дніпровської філії одного з комунальних підприємств. Враховуючи ці обставини, Фонд змушений був терміново звернутися з відкритим листом до Міністра юстиції України з проханням вжити невідкладних заходів для унеможливлення здійснення державними реєстраторами неправомірних реєстраційних дій.

З огляду на викладене, Фонд звертається до Вас з проханням про невідкладне втручання на найвищому державному рівні у ситуацію, що склалася, з метою якнайшвидшого вирішення порушених у цьому листі та листі ГО «Спілка вкладників АТ «Дельта Банк» питань. Просимо в межах компетенції вжити, передбачені законодавством заходи для забезпечення

максимального задоволення вимог кредиторів неплатоспроможних банків, в першу чергу фізичних осіб, застосувавши всі можливі механізми, включно з правом законодавчої ініціативи.

Слід наголосити, що повернення викрадених активів банків та притягнення до відповідальності винних у банкрутстві банків осіб, наявність достатніх ресурсів Фонду, відсутність потреби у додаткових запозиченнях з державного бюджету є передумовою забезпечення повернення заощаджень всім без виключення громадянам – вкладникам банків, коштів суб'єктам господарювання та іншим кредиторам. Саме це буде запорукою відновлення довіри до держави та фінансової системи країни, сталого економічного розвитку та підтримання соціальної стабільності в Україні.

Додаток: лист ГО «Спілка вкладників АТ «Дельта Банк» на 18 арк.

З повагою,

Директор-розпорядник К.М. Ворушилін

Вик. Лук'янчук О.С.
(044) 333-35-86